

Potřebujeme nejen experty, ale i digitálně vzdělané lidi

Podle Eurostatu se Češi v digitálních dovednostech posunuli z evropského průměru do lepší poloviny evropských zemí. Jak si ale vysvětlit, že v roce 2012 bylo v Česku 14 procent digitálně negramotných obyvatel a nyní jich máme téměř 20 procent?

Řada společností, které ve svých zemích dohlíží na dodržování mezinárodních pravidel nejrozšířenějšího konceptu digitální gramotnosti na světě, konceptu ECDL/ICDL (European/International Certification of Digital Literacy), sice registruje přírůstek počtu úspěšných mladých lidí, jejichž digitální znalosti a dovednosti jsou na vysoké úrovni. Současně ale zaznamenává zvyšování počtu lidí, které lze označit za digitálně negramotné.

Zjevně tedy nedochází k tolik žádanému a potřebnému plošnému

zvyšování digitální gramotnosti obyvatelstva tak, jak by si Evropská komise nebo vlády mnohých zemí přály.

Většina lidí dokáže do určité míry běžné digitální technologie ve svém okolí používat. Ti, kteří to neumí, se tím nechlubí. Ti, kteří si myslí, že to umí, ve skutečnosti mnoho neumí. A ti, kteří se nebojí říci, že něco neumí, umí ze všech nejvíce.

Tuto slovní hříčku potvrzuje pět nezávisle provedených studií. Informatické společnosti Rakouska, Dánska, Finska, Německa a Švýcarska realizovaly studie týkající se stavu digitální gramotnosti obyvatel svých zemí. Tyto studie se skládaly ze dvou klíčových částí – ze sebehodnocení úrovně digitálních dovedností samotnými účastníky studie a z praktického hodnocení digitálních dovedností účastníků pomocí nezávislých testů.

VÝSLEDKY TESTŮ

Výsledky odhalily, že lidé mají sklon své schopnosti přeceňovat a že i v těchto zemích, jejichž úroveň je z pohledu digitální gramotnosti obyvatelstva považována za vyšší, existují významné rozdíly mezi sebehodnocením a skutečností. Navíc byly zaznamenány velké nedostatky jak u mladých lidí, tak u zbytku populace.

V posledních dvou letech uspořádala ČSKI (Česká společnost pro

kybernetiku a informatiku) pro žáky českých středních škol několik desítek osvětových přednášek na téma **Digitální gramotnost a požadavky trhu práce**. Na otázku „Umíte pracovat s e-mailem?“ odpovědělo 100 procent žáků „ano“. Na otázku „Vybíráte e-mailovou schránku každý den?“ odpovědělo kladně jen 10 procent z nich. A na otázku „Používáte pro práci s e-maily jiný program než běžný webový prohlížeč nebo mobilní apku?“ odpovědělo kladně jen jedno procento žáků. Přitom podle závěrů několika studií až 85 procent zaměstnavatelů napříč Evropou požaduje po zaměstnancích schopnost rutinně pracovat s pokročilými programy, jako jsou Microsoft Outlook, Thunderbird nebo Lotus Notes.

Celý fenomén má již dokonce mezinárodní název. Říká se mu **Digital Native Fallacy**. Všichni se uspokojují představou, že mladí lidé narození do digitálního věku mají tyto technologie v malíčku a že to, co umí, jim do budoucna stačí. Že to tak vidí mladí, je pochopitelné. Ale oni to tak často vidí i ti starší, kteří rozhodují na ministerstvech, úřadech či firmách, a to je problém.

Podle studií Evropské komise bude až 90 procent všech pracovních míst v Evropě do roku 2020 vyžadovat alespoň základní digitální znalosti a dovednosti. Ze stejných zdrojů pochází i tvrzení,

že v roce 2020 bude v Evropě neob-
sazeno až 900 000 pracovních míst
v sektoru IKT (pro jednoduchost:
IKT = Informační a komunikační
technologie = Digitální technologie).

PROFESNÍ DIGITÁLNÍ KOMPETENCE

Také se vám zdá, že 90 procent
všech pracovních míst v Evropě je
tvořeno více než 900 tisíci pracov-
ními místy v sektoru IKT? A právě
v tom se skrývá problém, případně
klíč k jeho řešení.

Trendem současnosti je důraz
na vzdělávání v tzv. profesních
digitálních kompetencích, což jsou
znalosti a dovednosti potřebné pře-
vážně pro práci v sektoru IKT, tedy
tam, kde se digitální technologie
vyrabí, vyvíjejí, spravují a podporují.
To by bylo zcela nepochybné v po-
řádku, pokud by se nepodceňovalo
nebo nepřehlíželo vzdělávání oněch

**Podle mezi-
národního
konceptu digi-
tální gramot-
nosti ECDL je
skutečností, že
téměř 62 pro-
cent obyvatel
ČR ve věku
15–60 let má
s digitálními
znalostmi
a dovednostmi
značné potíže.**

90 procent naprosto běžných uživa-
telů digitálních technologií.

APEL NA DIGITÁLNÍ VÝUKU VE ŠKOLÁCH

Iniciativa nadace ECDL Foundation
na základě mnoholetých zkušenos-
tí a rozsáhlých dat vydala výzvu
k vyváženému přístupu k výuce
digitálních technologií. V této
výzvě apeluje na školy a odpovědné
instituce (nejen) země Evropy, aby
si uvědomily, že výuka informatiky
jako vědního oboru je něco jiného
než výuka IKT a že obě oblasti
jsou pro jejich žáky neoddelitelně
důležité.

Také v české společnosti pa-
nuje mylná představa, že většina
mladých lidí všechno potřebné pro
využívání digitálních technologií
umí. Jednotná maturita z infor-
matiky byla ale před několika lety
odložena „k ledu“, protože existo-
valy významné obavy, že žáci by
nebyli schopni maturitu zvládnout
a že školy by nebyly schopné se
svými pedagogy takovou maturitu
připravit a realizovat.

Je skutečností, že bez jisté míry
digitálních znalostí a dovedností,
které jsou čím dále tím důležitější
pro život v dnešním světě, se člověk
neobejde. Podle mezinárodního
konceptu digitální gramotnosti
ECDL je také skutečností, že téměř
62 procent obyvatel ČR ve věku 15
až 60 let má s těmito digitálními
znalostmi a dovednostmi značné
potíže.

Na základě vládou schválené
**Strategie digitálního vzdělávání
do roku 2020** se realizuje řada
důležitých opatření, ale jednotnou
státní maturitu mezi nimi nena-
jdete. Přitom i laické veřejnosti
je jasné, že nejúčinnější způsob,
jak motivovat většinu náctiletých
ke vzdělávání, není apel na jejich
morálku, hodnoty a budoucnost, ale
jednoduše je postavit před povin-
nost složit závěrečnou zkoušku.

FIRMY OČEKÁVAJÍ PROFESIONÁLNÍ ZDATNOST

Mnoho čerstvých absolventů škol
zažije v praxi při hledání zaměst-
nání nepříjemné překvapení, když
zjistí, že po nich zaměstnavatel
při pracovním pohovoru požaduje
znalost práce s tabulkovým proce-
sorem. Umíte pracovat s Excelem?
Ano, jistě, tak zní častá odpověď.

Tak nám to ukažte, pokračuje per-
sonalista.

Často vidíme rozpor mezi před-
stavou a skutečností právě v průbě-
hu pracovních pohovorů. Představy
zaměstnavatelů, resp. personalistů
o tom, co znamená „umět s počí-
tačem nebo internetem“, se téměř
vždy liší od představ uchazečů o za-
městnání. Je to přirozené, protože
„umět s počítačem“, je široký pojem
a nikomu není jasné, co je potřeba
ovládat pro danou pozici.

Personalisté to často řeší vlast-
ními cílenými testy, které jsou ale
zaměřené jen na omezený okruh
znalostí a dovedností. Výsledkem
rychlého testu může být ukřivděný
uchazeč, který zrovna jen „tohle“
neuměl, a následné rozčarování
zaměstnavatele, které ovšem „jako
naschvál“ nastane až po zkušební
lhůtě, což se zaměstnavatelům
obvykle prodraží.

ZKUŠENOSTI Z PRAXE

Častým příkladem z praxe jsou
požadavky na práci s daty v tabul-
kovém procesoru, kterou drtivá
většina Čechů nezvládá. Paradoxně
naštěstí pro čerstvé absolventy škol
si často ani samotní zaměstnavatelé
neuvědomují, že kromě tabulko-
vého procesoru, který ve firmě
často používají, by měl být jejich
budoucí zaměstnanec schopen také
zodpovědně elektronicky komuni-
kovat, vyhledávat, vyhodnocovat
a zpracovávat informace, pracovat
s daty, chovat se bezpečně nejen
na internetu, ale také na podnikové
síti, dodržovat etické a právní nor-
my a k tomu řešit běžné problémy
s digitálními technologiemi.

Kdyby byla na středních školách
povinná maturita z „digitálních
technologií“, mohli by se zaměst-
navatelé v klidu věnovat svým
strategickým úkolům. Firemní data
by byla v bezpečí, zaměstnanci
by využívali digitální technologie
efektivněji a smysluplněji a méně
by zatěžovali technickou podporu,
když jim něco „nefunguje“. Zaměst-
navatelé by ušetřili na nákladech
za „ajťáky“ a na celou řadu problé-
mů by si vystačili s běžnými, digitál-
ně gramotnými zaměstnanci.

Pokud by u takových maturit stát
navíc uznával mezinárodní „počí-
tačové“ certifikáty, podobně jako je
to v oblasti jazyků, nemuselo by
to být ani tak nákladné. ■

VÝSLEDKY PRAKTICKÝCH ZKOUŠEK ECDL

(Odpovídali vybraní žáci středních
škol, kteří se v průběhu studia
cíleně připravovali na zkoušku).

Výsledky zkoušek ukázaly:

- 55 % žáků má problémy s tis-
kem obrázků,
- 41 % nechápe, k čemu slouží
databáze,
- 40 % neumí vyměňovat data
mezi běžnými aplikacemi,
- 40 % neumí nastavit svůj webo-
vý prohlížeč pro bezpečný pohyb
po internetu,
- 39 % má problémy s tiskem
tabulek,
- 37 % neumí nastavit svůj e-mai-
lový účet a e-mailový program,
- 34 % má potíže s používáním
kalendáře,
- 29 % neumí používat styly při
práci s textovými dokumenty,
- 29 % neví, jaká rizika představují
škodlivé programy a jak se jim
bránit,
- 28 % má mizivé znalosti v ob-
lasti právní ochrany osobních
údajů.